

«Μ' άρεσε να πηγαίνω σ' εκείνο το σχολείο με τους αγίους, που μας κοίταζαν από τις εικόνες που κρέμονταν στους τοίχους. Τον παπα-Αθανασούλη τον αγαπούσαν όλοι και τον άκουγαν γιατί ήταν πολύ καλός. Μια μέρα, μετά το μάθημα, μερικά από τα μεγάλα αγόρια έπιασαν τον αδελφό μου και τον έβαλαν στη μέση. Ένα αγόρι κρατώντας ένα σπασμένο μπουκάλι του φώναξε: "Εσύ σκότωσες τον Χριστό μας!". Ο παπάς το έμαθε και τους έβαλε τιμωρία». Στην αφήγηση της εβραιοπούλας Ρεβέκκας, που στην Κατοχή έγινε Κούλα και, με τη βοήθεια του ΕΑΜ, κρύφτηκε με την οικογένειά της στο χωριό Μάτσανι (σήμερα Κρουονέρι) της Κορινθίας, χωράνε όλα. Η ειρηνική όσωση ανάμεσα στους πολιτισμούς και η αλληλεγγύη, η βαρβαρότητα και ο φόβος, ο οικογενειακός δεσμός και το ρατσιστικό μπουλιγκ, η αυταπάτηση και η διακινδύνευση. Δεν πέρασαν λίγοι μήνες από τότε που αναρωτιόμουν, γράφοντας εδώ για ένα ξενόγλωσσο εξαιρετικό βιβλίο-μαρτυρία του Ολοκαυτώματος («Το αγόρι από το Μπούχενβαλντ» του Ρόμπι Γουέισμαν, εκδόσεις Πατάκη), πότε θα έχουμε επιτέλους παιδικά και εφηβικά βιβλία βασισμένα σε ελληνοεβραϊκές ιστορίες από την Κατοχή (και όχι μόνο!). Και να που εκπληρώνεται με τον καλύτερο τρόπο η προσδοκία μου.

Η Ρεβέκκα-Κούλα, πάνω από 80 ετών σήμερα, μόνιμη κάτοικος Ισραήλ με παιδιά και εγγόνια, είναι εξαδέλφη της Ντεκάστρο και της «δανείζει» την ιστορία της. Η σπουδαία εικονογράφηση της Μαραντίδου προσθέτει τη συγκίνηση και το δράμα που ο χαμηλός τόνος της σοφής, ολιγόλογης αφήγησης, συγκρατεί κάτω από τις γραμμές της συγγραφείας. Πρόκειται για υποδειγματική συνομιλία κειμένου και εικόνας. Το συνολικό αποτέλεσμα είναι ένα ελληνικό βιβλίο για παιδιά, που διαθέτει όλα τα φόντα διεθνούς καριέρας. Εβραϊκή οικογένεια με δυο μικρά παιδιά, ηλικίας τότε περίπου 7 και 9 ετών, διασώζεται από την κατεχόμενη Αθήνα του 1943. Ένα άμπωτο χωριό με καλυβόσπιτα, χωρίς τρεχούμενο νερό και ηλεκτρικό, υποδέχεται τους Εβραίους και τους κρύβει.

Ο παπάς του χωριού παίρνει πάνω του την υπόθεση στο κυριακάτικο κήρυγμα: «Όταν έρθουν οι Γερμανοί, καθένας μπορεί να σηκώσει το χέρι του και να πει ότι εδώ κρύβονται Εβραίοι. Μπορεί να του δώσουν λεφτά οι Γερμανοί, μπορεί να μην τον πειράξουν, όμως εγώ, ο παπάς σας, θα του κάψω το σπίτι και θα τον διώξω από το χωριό. Γιατί στο χωριό μας δεν υπάρχουν προδότες». Ένας ποιμένας, λοιπόν, που ήξερε να κουμαντάρει με το καλό και με το άγριο, στάθηκε προστάτης άγγελος των αλλόθρησκων φυγάδων. Η Ντεκάστρο έχει την καλή ιδέα να παρεμβάλει τα λόγια των αλλοτινών παιδιών του χωριού Μάτσανι στα λόγια της Ρεβέκκας-Κούλας. Πρόκειται για αποτελεσματική σκηνοθεσία, καθώς ο αναγνώστης πραγματοποιεί μονάχος του τη σύγκριση και σχηματίζει με δική του πρωτοβουλία την πλήρη εικόνα από τα κομμάτια του πολυπρόσωπου μνημονικού παζλ. Εδώ η συγγραφέας φαίνεται να αξιοποιεί προφορικές μαρτυρίες.

Από την αναφορά στο τέλος του βιβλίου εικάζουμε πως οι μαρτυρίες προέρχονται από το σχετικό αρχείο της κορινθιακής οργάνωσης Filoxenia, που εδρεύει σήμερα στο ίδιο χωριό και δραστηριοποιείται στον πολιτισμό και το περιβάλλον. Να λοιπόν που τα λόγια, όχι μόνον είναι παιδιά πολλών ανθρώπων, αλλά και ενός συνδυασμού σύγχρονων υποδομών και καλών πρακτικών. Ποιος θα περίμενε, λίγα χρόνια πριν, τέτοιες επιδόσεις με αφετηρία την ορεινή Πελοπόννησο; Οι απόγονοι του παπα-Αθανασούλη, αλλά και της οικογένειας Δημοπούλου που φιλοξένησε τη Ρεβέκκα-Κούλα, τον αδερφό και τους γονείς της, τιμήθηκαν αργότερα από το Yad Vashem, το Διεθνές Κέντρο Μνήμης του Ολοκαυτώματος που εδρεύει στην Ιερουσαλήμ.

Αφού διάβασα το βιβλίο, περπάτησα έως το κτίριο με τον αριθμό 10 της οδού Αθηνάς, ένα σύγχρονο οικοδόμημα χωρίς γούστο. Εκεί θα βρισκόταν κάποτε, στην αρχή της ιστορίας, η προπολεμική πολυκατοικία που εγκατέλειψε η οικογένεια Καμχή διαφεύγοντας στο Μάτσανι. Κάπως έτσι, σκέφτομαι, αποδίδεται στην πόλη το αληθινό της πρόσωπο. Στο εξής, οι αναγνώστριες/τες αυτού του βιβλίου, περπατώντας στο Μοναστηράκι ή περνώντας τον Ισθμό ή ανηφορίζοντας τα βουνά της Κορινθίας θα ανακαλούν ένα συγκεκριμένο παρελθόν, που δεν θα είναι πλέον φάντασμα. Και τους ανθρώπους του.

ΠΗΓΗ: [ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 31.1.22](#)